

Selvudvikling i senmoderniteten – psykologi som religion?

Svend Brinkmann

Psykologisk Institut, Aarhus Universitet

E-mail: svendb@psy.au.dk

Introduktion: Psykologiens rolle i det moderne samfund

- ◆ Psykologisering og terapeutisering af samfundet.
- ◆ Selvrealisering (frelse), terapi, coaching og vejledning (?) (bekendelse) og psykologer (præsteskab).
- ◆ Fra ydre autoritet (Gud) til indre autoritet (Selvet).

Historisk vue: 1500 til 2000!

- ◆ Fra pilgrimme til turister (Bauman).
- ◆ Fra mening i kosmos til mening i Selvet.
- ◆ Selvet udvikles fx i:
 - Daginstitutioner
 - Skoler
 - Arbejdsliv
 - Socialt arbejde

Fra industri- til forbrugersamfund

Samfundstype	Industrisamfund	Forbrugersamfund
Selvforståelse	Det stabile selv – selvet som ejer	Det fleksible selv – selvet som forbruger
Kerneverdi	Ejerskab, besiddelse	Forbrug, oplevelse
Livsudfordring	Kontrollere begær	Træffe valg
Patologi	Neurosen	Depressionen
Arbejdsforståelse	Protestantisk arbejdsetik - karriere	At være sin egen virksomhed – jobs
Psykologier	Psykoanalyse, behaviorisme	Humanistisk psykologi, socialkonstruktionisme

Konkrete eksempler I

Anthony Robbins definition af Lykke:

Constant Never Ending Improvement!

Konkrete eksempler II

Sofia Manning om ”hæmmende overbevisninger”:

”En overbevisning er noget, du er sikker på. En hæmmende overbevisning er en holdning, som du *tror* er sand, men som afskærer dig fra at opnå noget. Med den konsekvens, at du hindrer dig selv i at udnytte dit fulde potentiale.”
(Manning, 2005, s. 45).

Konkrete eksempler III

Stephen Covey om ”indefra-og-ud”:

”Vi indså, at hvis vi ønskede at ændre situationen, måtte vi først ændre os selv. Hvis vi skulle gøre dette effektivt, måtte vi ændre vore egne opfattelser.” (Covey, 2005, s. 12).

Etiske spørgsmål

1. Hvad gør vi med de ”ikke-troende” som ikke tror på Selvet og livslang læring og kompetenceudvikling som vejen til et godt og meningsfuldt liv?
Er det etisk forsvarligt at konkludere, at de ”går i forsvar” eller ”udøver modstand mod forandring”?

2. Psykologisering af sociale problemer? Er det ikke problematisk at tro, at de vigtigste menneskelige problemer (fx på en arbejdsplads) er *psykologiske* problemer.

Risikerer vi ikke at begå ”etisk vold”, hvis vi psykologiserer sociale problemer?

3. Instrumentalisering af menneskelige relationer? Er der ikke et etisk problem i at instrumentalisere sine egne følelser i jagten på egen og andres selvudvikling?
Bliver anerkendelsen ikke etisk suspekt, hvis den ”teknificeres”?

4. Kan mening og værdi komme fra Selvet?

Er der ikke et etisk problem i at mene, at meningen med tilværelsen og moralske værdier kan komme indefra, fra Selvet?